

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

«27» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«СТРАХУВАННЯ»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Страховання» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 03.04.2023 року, протокол № 3, та введеної в дію наказом ректора № 118 від 03.04.2023 р.

Розробник: **Кучерівська Софія Степанівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук, доцент

Викладач: **Кучерівська Софія Степанівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП **Наталія БАК**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НИКИФОРАК**

Мета навчальної дисципліни «Страховання»: формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань з основ страхування, положень класів страхування, які проводяться як в обов'язковій так і добровільній формах, та застосування необхідних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних осіб і громадян на випадок настання ризикових ситуацій, основ ведення страхового бізнесу та функціонування страхового ринку.

Пререквізити: Вивчення дисципліни базується на знаннях здобутих при вивченні дисциплін: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Фінанси», «Фінанси домогосподарств». Дисципліна є основою для розуміння і здобуття знань з дисциплін вільного вибору, що розкривають особливості страхової справи, та обов'язкових – «Соціальне страхування», «Страховий менеджмент».

Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Страховання» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК13. Здатність забезпечити доступ усіх економічних суб'єктів до якісних фінансових послуг з використанням сучасних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування

Р

БР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

БР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

БР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

БР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

БР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

БР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

БР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

БР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.

БР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

БР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

БР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

БР25. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для забезпечення інклюзивності фінансових послуг через широке застосування технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	5	150	30	45	-	-	75	-	Екзамен
Заочна	3	5	5	150	6	8	-	-	136	-	Екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лб	інд	с.р		л	п р	лб	ін д	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхової діяльності												
Тема 1. Поняття та економічна суть страхування.	9	2	2	-	-	5	12	1	1	-	-	10
Тема 2. Історія виникнення та розвитку страхової діяльності.	9	2	2	-	-	5	10	0	-	-	-	10
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	11	2	4	-	-	5	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Термінологія страхової справи	11	2	4	-	-	5	11	1	-	-	-	10
Тема 5. Класи та форми страхування.	10	2	3	-	-	5	10	-	1	-	-	10
Тема 6. Страховий ринок.	13	4	4	-	-	5	14	1	1	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	63	14	19	-	-	30	69	3	4	-	-	62
Змістовий модуль 2. Особливості організації та ведення страхової діяльності												
Тема 7. Визначення страхових тарифів.	12	2	4	-	-	6	11	1	-	-	-	10
Тема 8. Фінансові результати діяльності страхових компаній	12	2	4	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 9. Страхування рівня життя громадян	14	4	4	-	-	6	11	-	-	-	-	11
Тема 10. Майнове страхування	12	2	4	-	-	6	11	-	1	-	-	10
Тема 11. Страхування відповідальності	12	2	4	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 12. Перестраховання і співстраховання	13	2	4	-	-	7	12	1	1	-	-	10
Тема 13. Страхування в різних країнах світу	12	2	2	-	-	8	12	-	1	-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	87	16	26	-	-	45	81	3	4	-	-	74
Усього годин	150	30	45	-	-	75	150	6	8	-	-	136

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Тема 1. Поняття та економічна суть страхування 1.1. Необхідність та основи виникнення страхового захисту 1.2. Страховий фонд: теорії та форми його організації 1.3. Суть страхування, його функції та роль
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку страхування 2.1. Історія розвитку страхування у світі 2.2. Історія виникнення страхування в Україні 2.3. Особливості розвитку страхової справи в Україні від 90-х років ХХ ст. до сьогодення
3	Тема 3. Ризик та ризик-менеджмент 3.1. Поняття ризику в страхуванні. Класифікація страхових ризиків 3.2. Управління ризиками 3.3. Контроль над ризиками
4	Тема 4. Термінологія страхової справи 4.1. Терміни, що виражають загальні умови страхування 4.2. Терміни, що визначають умови формування страхового фонду 4.3. Поняття, що визначають умови використання коштів страхового фонду 4.4. Міжнародні страхові терміни
5	Тема 5. Класи та форми страхування 5.1. Класифікація страхових продуктів 5.2. Принципи обов'язкового страхування 5.3. Добровільна форма проведення страхування
6	Тема 6. Страховий ринок та організація страхової справи Заняття 1. 6.1. Загальна характеристика страхового ринку 6.2. Порядок створення та діяльності страхових компаній в Україні 6.3. Державне страхування та інші організаційні форми страхування
7	Заняття 2. 6.4. Державний нагляд за страховою діяльністю 6.5. Маркетинг у страхуванні
8	Тема 7. Визначення тарифних ставок 7.1. Тариф і тарифна політика 7.2. Порядок розрахунку тарифної ставки 7.3. Актуарні розрахунки: поняття, принципи, задачі 7.4. Основні показники страхової статистики
9	Тема 8. Фінансові результати діяльності страхових компаній 8.1. Доходи страховика 8.2. Витрати страхової компанії 8.3. Інвестиційна діяльність страховика 8.4. Фінансова стійкість страховика та страхової операції
10	Тема 9. Страхування рівня життя громадян Заняття 1 9.1. Загальні принципи страхування рівня життя громадян 9.2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЗДСС) в Україні 9.3. Медичне страхування
11	Заняття 2 9.4. Страхування від нещасних випадків 9.5. Довгострокове страхування життя
12	Тема 10. Майнове страхування 10.1. Загальні принципи та види майнового страхування 10.2. Особливості страхування в сільському господарстві 10.3. Страхування наземного транспорту 10.4. Страхування домашнього майна громадян

	10.5. Особливості видів страхування ризиків
13	Тема 11. Страхування відповідальності 11.1. Загальні принципи страхування відповідальності 11.2. Страхування відповідальності у фінансово-кредитній сфері 11.3. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів 11.4. Страхування професійної відповідальності
14	Тема 12. Перестраховування та співстрахування 12.1. Необхідність перестраховування, його суть та функції 12.2. Методи перестраховування 12.3. Види договорів перестраховування 12.4. Співстрахування: суть та механізм дії
15	Тема 13. Страхування в різних країнах світу 13.1. Страхові ринки США і Японії 13.2. Особливості страхової справи в Європі 13.3. Особливості страхування в ісламських країнах 13.4. Страховий ринок України: стан і особливості функціонування

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання/завдання)
1	Тема 1. Поняття та економічна суть страхування 1.1. Необхідність та основи виникнення страхового захисту 1.2. Страховий фонд: теорії та форми його організації 1.3. Суть страхування, його функції та роль Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку страхової справи 2.1. Історія розвитку страхування у світі 2.2. Історія виникнення страхування в Україні 2.3. Особливості розвитку страхової справи в Україні від 90-х років ХХ ст. до сьогодення Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Вирішити тестові завдання.
3	Тема 3. Ризик та ризик-менеджмент Заняття 1. 3.1. Поняття ризику в страхуванні. Класифікація страхових ризиків 3.2. Управління ризиками Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.
4	Заняття 2. 3.3. Контроль над ризиками 3.4. Здійснити аналіз ризиків запропонованого економічного суб'єкта Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.
5	Тема 4. Термінологія страхової справи Заняття 1 4.1. Терміни, що виражають загальні умови страхування 4.2. Терміни, що визначають умови формування страхового фонду Опрацювати питання для самостійної роботи. Вирішення практичних ситуацій та задач. Вирішити тестові завдання.
6	Заняття 2. 4.3. Поняття, що визначають умови використання коштів страхового фонду 4.4. Міжнародні страхові терміни Опрацювати питання для самостійної роботи. Вирішення практичних ситуацій та задач. Вирішити тестові завдання.
7	Тема 5. Класи та форми страхування Заняття 1. 5.1. Класифікація страхових продуктів

	<p>5.2. Принципи обов'язкового страхування</p> <p>5.3. Добровільна форма проведення страхування</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Вирішити тестові завдання.</p>
8	<p>5.4. Тенденції розвитку класів страхування</p> <p>5.5. Вимоги до правил та договорів страхування</p> <p>Розв'язання практичних ситуацій та задач.</p>
9	<p>Тема 6. Страхувальний ринок та організація страхової справи</p> <p>Заняття 1. 6.1. Загальна характеристика страхового ринку</p> <p>6.2. Порядок створення та діяльності страхових компаній в Україні</p> <p>6.3. Державне страхування та інші організаційні форми страхування</p>
10	<p>Заняття 2 6.4. Державний нагляд за страховою діяльністю</p> <p>6.5. Маркетинг у страхуванні</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Вирішення практичних ситуацій і задач.</p>
11	<p>Тема 7. Визначення тарифних ставок</p> <p>Заняття 1. 7.1. Тариф і тарифна політика</p> <p>7.2. Порядок розрахунку тарифної ставки</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі.</p> <p>Вирішити тестові завдання.</p>
12	<p>Заняття 2 7.3. Актуарні розрахунки: поняття, принципи, задачі</p> <p>7.4. Основні показники страхової статистики</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі.</p> <p>Вирішити тестові завдання.</p>
13	<p>Тема 8. Фінансові результати діяльності страхових компаній</p> <p>Заняття 1 8.1. Доходи страховика</p> <p>8.2. Витрати страхової компанії</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі.</p>
14	<p>Заняття 2 8.3. Інвестиційна діяльність страховика</p> <p>8.4. Фінансова стійкість страховика та страхової операції</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі.</p>
15	<p>Тема 9. Страхування рівня життя громадян</p> <p>Заняття 1 9.1. Загальні принципи страхування рівня життя громадян</p> <p>9.2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЗДСС) в Україні</p> <p>9.3. Медичне страхування</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
16	<p>Заняття 2 9.4. Страхування від нещасних випадків</p> <p>9.5. Довгострокове страхування життя</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
17	<p>Тема 10. Майнове страхування</p> <p>Заняття 1 10.1. Загальні принципи та види майнового страхування</p> <p>10.2. Особливості страхування в сільському господарстві</p> <p>Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p> <p>Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
18	<p>Заняття 2 10.3. Страхування наземного транспорту</p>

	<p>10.4. Страхування домашнього майна громадян 10.5. Особливості видів страхування ризиків Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
19	<p>Тема 11. Страхування відповідальності Заняття 1 11.1. Загальні принципи страхування відповідальності 11.2. Страхування відповідальності у фінансово-кредитній сфері Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
20	<p>Заняття 2 11.3. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів 11.4. Страхування професійної відповідальності Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Розв'язати задачі. Вирішити тестові завдання.</p>
21	<p>Тема 12. Перестраховування та співстраховування Заняття 1 12.1. Необхідність перестраховування, його суть та функції 12.2. Методи перестраховування Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Розв'язати задачі.</p>
22	<p>Заняття 2 12.3. Види договорів перестраховування 12.4. Співстраховування: суть та механізм дії Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи. Розв'язати задачі.</p>
23	<p>Тема 13. Страхування в різних країнах світу 13.1. Страхові ринки США і Японії 13.2. Особливості страхової справи в Європі 13.3. Особливості страхування в ісламських країнах 13.4. Страховий ринок України: стан і особливості функціонування Підготувати реферати, есе, опрацювати питання для самостійної роботи.</p>

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.	
			д.ф	з.ф
1	Тема 1. Поняття та економічна суть страхування	1. Історична зміна сприйняття значення страхування в суспільстві. 2. Практична реалізація самострахування: плюси та мінуси.	5	10
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку страхової діяльності	1. Цікаві випадки в історії розвитку страхування. 2. Згадки процесу страхування у літературних та мистецьких творах.	5	10
3	Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	1. Сучасні методи управління ризиками. 2. Дослідження ризиків обраного суб'єкта господарювання.	5	10
4	Тема 4. Термінологія страхової справи	1. Міжнародні страхові терміни. 2. Терміни, що відображають сучасні тенденції страхової діяльності	5	10
5	Тема 5. Класи та форми страхування	1. Причини виникнення та значення обов'язкового страхування. 2. Визначення класів страхування в ЄС.	5	10

		3. Розвиток новітніх видів страхування.		
6	Тема 6. Страховий ринок та організація страхової справи	1. Суть страхової угоди та етапи її проходження 2. Об'єднання страховиків та їх функції. 3. Міжнародні асоціації фахівців страхової справи. 4. Характеристика та аналіз діяльності обраної страхової компанії. 5. Реклама страхових послуг та нетрадиційні канали реалізації страхових послуг.	5	10
7	Тема 7. Визначення страхових тарифів	1. Сучасні методи формування бази даних страхової компанії. 2. Шахрайство у страхуванні	6	11
8	Тема 8. Фінансові результати діяльності страхових компаній	1. Моделі аналізу фінансового стану страхових компаній 2. Інвестиційна політика страхових компаній в Україні та різних країнах світу. 3. Особливості оподаткування страхових компаній	6	11
9	Тема 9. Страховання рівня життя громадян	1. Сучасна практика проведення медичного страхування в Україні та світі 2. Проблеми розвитку ЗДСС в Україні 3. Забезпечення громадян в старості: вітчизняний та іноземний досвід.	6	11
10	Тема 10. Майнове страхування	1. Фактори, що впливають на поширення певних видів страхування. 2. Страхування космічних ризиків. 3. Авто-каско й автоцивілка: порівняльна характеристика	6	11
11	Тема 11. Страховання відповідально від	1. Особливості проведення екологічного страхування. 2. Сучасні підходи до формування правил з класів страхування відповідальності 3. Класи страхування відповідальності, обов'язковість яких визначена законом	6	10
12	Тема 12. Перестраховання і співстраховання	1. Перестрахові пули: суть та особливості діяльності 2. Сучасні методи гарантування виплати страхового відшкодування.	7	11
13	Тема 13. Страховання в різних країнах світу	1. Міжнародні страхові компанії: особливості діяльності, управління, розвитку 2. Популярні види страхування в скандинавських країнах 3. Особливості страхування в ісламських країнах 4. Привабливість ринків країн Азії для страховиків. 5. Сучасні тенденції розвитку світового страхового ринку .	8	11
ВСЬОГО			75	136

Методи навчання

Для формування професійної компетентності студентів можуть бути використані наступні методи навчання:

- вербальні методи (розповідь, дискусія, пояснення конкретних ситуацій);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація, самостійні спостереження здобувачів освіти, екскурсія до представників страхового бізнесу);
- робота з інформаційними ресурсами: законодавчо-нормативні документи, наукова, навчально-методична література та інтернет-ресурси;
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

З метою формування практичних умінь та навичок з компоненти «Страхування» застосовують: розв'язування задач, виконання практичних завдань, розробка схем, розробка та захист презентацій, аналіз нормативних документів тощо.

Система контролю та оцінювання

Поточний контроль знань студентів при вивченні освітньої компоненти «Страхування» здійснюється за допомогою експрес-опитування, індивідуального опитування, фронтального опитування, захисту рефератів та есе, тестування, письмових/контрольних робіт тощо.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
4	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	40	100

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. При представленні есе, рефератів, доповідей обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень інших авторів. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Роботи, які здані із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

При усних відповідях враховується повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики.

Критеріями оцінювання письмових завдань є: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел,

законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю, у тому числі 25 балів за 1-й модуль і 35 балів за 2-й модуль, та 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Здобувач вищої освіти, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання екзамену. Допущеним до складання екзамену здобувач вищої освіти може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення з глосарію, а також правильно розв'язана практична ситуація. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, правильно розв'язаної практичної ситуації, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, розв'язаної практичної ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною Шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре

Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

**Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю
навчальних досягнень студентів з освітньої компоненти
«Страховання»**

1. Страховий захист суспільного виробництва як економічна категорія.
2. Страховий фонд: теорії та форми його організації.
3. Страховання: суть, функції та роль.
4. Державний страховий фонд: призначення, порядок створення та використання
5. Суть та значення самострахування.
6. Історична зміна сприйняття значення страхування в суспільстві.
7. Практична реалізація самострахування: плюси та мінуси.
8. Історія розвитку страхування в світі.
9. Історія виникнення страхування в Україні.
10. Особливості розвитку страхової справи у незалежній Україні.
11. Сучасні виклики для страхової справи
12. Цікаві випадки в історії розвитку страхування.
13. Згадки процесу страхування у літературних та мистецьких творах.
14. Поняття ризику в страхуванні. Класифікація страхових ризиків.
15. Механізм управління ризиками
16. Сучасні методи управління ризиками.
17. Охарактеризувати ризики обраного суб'єкта господарювання.
18. Поняття, що виражають загальні умови страхування.
19. Терміни, що визначають умови формування страхового фонду.
20. Поняття, що визначають умови використання коштів страхового фонду.
21. Міжнародні страхові терміни.
22. Новітні терміни страхової справи
23. Класифікація форм і видів страхування.
24. Обов'язкове страхування: принципи і види.
25. Принципи добровільного страхування.
26. Причини виникнення та значення обов'язкового страхування.
27. Визначення класів страхування в ЄС.
28. Розвиток новітніх видів страхування
29. Загальна характеристика страхового ринку.
30. Порядок створення та діяльності страхових компаній в Україні.
31. Державна страхова компанія: умови та порядок діяльності.
32. Державний нагляд за страховою діяльністю.
33. Маркетинг у страхуванні.
34. Види діяльності на страховому ринку України. Особливості роботи страхових агентів і брокерів.
35. Взаємне страхування: особливості та приклади діяльності.
36. Страховий союз як організаційна форма функціонування страховиків.
37. Суть страхової угоди та етапи її проходження
38. Об'єднання страховиків та їх функції.

39. Міжнародні асоціації фахівців страхової справи.
40. Характеристика та аналіз діяльності обраної страхової компанії.
41. Реклама страхових послуг та нетрадиційні канали реалізації страхових послуг.
42. Суть та принципи тарифної політики СК.
43. Розрахунок тарифної ставки.
44. Актуарні розрахунки: поняття, принципи, задачі.
45. Основні показники страхової статистики.
46. Сучасні методи формування бази даних страхової компанії.
47. Шахрайство у страхуванні
48. Доходи страховика.
49. Витрати страхової компанії.
50. Інвестиційна діяльність страховика.
51. Фінансова стійкість та платоспроможність страхової компанії.
52. Моделі аналізу фінансового стану страхових компаній
53. Інвестиційна політика страхових компаній в Україні та різних країнах світу.
54. Особливості оподаткування страхових компаній
55. Загальні принципи особистого страхування.
56. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні.
57. Медичне страхування.
58. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
59. Змішане страхування життя.
60. Добровільні види страхування від нещасних випадків.
61. Сучасна практика проведення медичного страхування в Україні та світі
62. Проблеми розвитку ЗДСС в Україні
63. Забезпечення громадян в старості: вітчизняний та іноземний досвід.
64. Загальні принципи та види майнового страхування.
65. Особливості страхування в сільському господарстві.
66. Страхування наземного транспорту.
67. Страхування домашнього майна громадян.
68. Страхування підприємницьких ризиків.
69. Страхування фінансових ризиків.
70. Страхування ризиків на ринку праці.
71. Фактори, що впливають на поширення певних видів страхування.
72. Страхування космічних ризиків.
73. Авто-каска й автоцивілка: порівняльна характеристика
74. Загальні принципи страхування відповідальності
75. Страхування депозитів
76. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
77. Страхування професійної відповідальності.
78. Особливості проведення екологічного страхування.
79. Сучасні підходи до формування правил з класів страхування відповідальності
80. Класи страхування відповідальності, обов'язковість яких визначена законом
81. Необхідність перестраховання, його суть та функції.
82. Методи перестраховання.
83. Види договорів перестраховання.
84. Співстрахування: суть та механізм дії.
85. Перестрахові пули: суть та особливості діяльності
86. Сучасні методи гарантування виплати страхового відшкодування.
87. Специфіка функціонування страхового ринку США.
88. Особливості здійснення страхування в Японії.
89. Здійснення страхової справи у Франції.
90. Порядок ведення страхової діяльності у Великій Британії.

91. Страховий ринок України: стан і особливості функціонування.
92. Особливості ісламського страхування.
93. Законодавчі зміни щодо страхової діяльності в Україні.
94. Міжнародні страхові компанії: особливості діяльності, управління, розвитку
95. Популярні види страхування в скандинавських країнах
96. Особливості страхування в ісламських країнах
97. Привабливість ринків країн Азії для страховиків.
98. Сучасні тенденції розвитку світового страхового ринку .

Зарахування результатів неформальної освіти

З метою реалізації академічних прав здобувача вищої освіти йому/ їй можуть бути зараховані результати неформального та/або інформального навчання з проблем, що відповідають тематиці навчальної дисципліни «Страхування» у встановленому порядку, згідно з діючим в Університеті «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» <https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>

Рекомендована література:

основна література

1. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні» : Національний банк України. Київ. 2020 : URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>
2. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. 231 с.
3. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
5. Клапків, Л. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній : теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління [Електронний ресурс] : монографія / Л. Клапків, Ю. Клапків, В. Свірський. - Івано-Франківськ : Кушнір Г. М., 2020. - 172 с.
6. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навчальний посібник. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
7. Плиса В.Й. Страхування : підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. 512 с.
8. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. Харків: ТО Ексклюзив, 2014. 218 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/9582>.
9. Страхування : підручник / [Колупаєва І. В. та ін.] ; за ред. І. В. Колупаєвої. Харків : Стильна типографія, 2018. 741 с.
10. Страхування : практикум / укл. Брязкало А.Є., Гладчук О.М. Кучерівська С.С. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т, 2020. 152с.

11. Страхування. *Фінанси та фінансове посередництво : підручник для бакалаврів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Том.1. Чернівці, 2024. С. 342-400.*

12. Таблиці народжуваності, смертності та середньої очікуваної тривалості життя 2020 : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 68с. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2021/zb_tabl_nar_2020.pdf.

ДОПОМІЖНА

1. Горбач Л.М., Кадебська Е.В. Страхування: підручник. Київ.: Кондор-Видавництво, 2016. 544 с.
2. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М.. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Копич І.М., Сороківський В.М., Черкасова С.В., Сороківська М.В. Актуарні розрахунки : підручник. Львів, «Новий Світ – 2000», 2020. 214 с.
4. Копич І.М., Сороківський В.М., Черкасова С.В., Сороківська М.В. Актуарні розрахунки : підручник Львів, «Новий Світ – 2000», 2020. 214 с.
5. Кропельницька С.О. Солоджук Т.В. Соціальне страхування: навч. посібник. К. ЦУЛ, 2019. 336 с.
6. Олійник В.М. Економіко-математичне моделювання в розвитку страхування та управлінні страховими тарифами : монографія. Київ: Університетська книга, 2018. 366с.
7. Пікус Р.В. Формування і розвиток системи медичного страхування в Україні: монографія. К. : Логос, 2015. 174 с.
8. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
9. Основи актуарних розрахунків : навчально-методичний посібник. / За ред. чл. Укр. т-ва актуаріїв І. О. Ковтуна. Київ : Алеута, 2014. 328 с.
10. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. №1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
11. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України №222 VIII в редакції від 05.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
12. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 р. № 1953 IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
13. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>
14. Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов): Постанова НБУ №27 від 30.03.2021 р. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_30032021_27
15. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України від 30.06.2022 р. №135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0135500-22#Text>

Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Кабінет Міністрів України. URL: [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Ліга страхових організацій України. URL: uainsur.com
4. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Моторно-транспортне страхове бюро України. URL: <https://mtsbu.ua/>
7. Національна асоціація страховиків України. URL: <https://nasu.com.ua/>
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. URL: www.nssmc.gov.ua
9. Національний банк України. URL: [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. International insurance society. URL: <https://www.internationalinsurance.org/>
2. Інститут глобальних стратегій. URL: www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну. URL: www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень. URL: www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Страхування в Україні. URL: <https://forinsurer.com/>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії. URL: www.dev.lac.lviv.ua/lib
2. Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаніка. URL: www.lsl.lviv.ua
3. Наукова бібліотека ім. Максимовича. URL: www.lib-gw.univ.kiev.ua
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
5. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chnivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdotatky-31102023.pdf>
- ✓ Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdb4/pravya-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>